

sedeti poleg siromaka, mu povej, da je siromak človek, časti in spoštovanja vreden kakor bogatin. Ako bo učitelj vedno ravnal tako, ne bo njegovo delo zaman. Seme, vsejano v mlado otroško srce, skali v mladosti, obrodi pa v zreli starosti. Naša sveta dolžnost je torej, da mi kot odgojevalci našega ljudstva ne hodimo več po zastarelih potih privilegirancev in birokratov, marveč po poti, ki ga kaže moderni duh časa. Naše neprestane zahteve morajo biti od-lej, dati šoli novo moč naravnega in živega življenja, odgoji pa svežega, edino pravega demokratskega duha!

Razume se, da s tem še nismo pri kraju. Ljudska šola ne daje zadostnega znanja, ne popolni vseh strok, ki so potrebne za obstanek v človeški družbi. Treba je v tem smislu tudi raznih obrtnih in meščanskih šol, ki jih je pri nas jako malo. Za kmetovalce so pa nujno potrebne kmetijske šole, ki jih mora biti pa več, ne pa samo ena za vso Kranjsko, kakršna je sedaj na Grmu. Tudi Gorenjsko, Notranjsko, slovenski del Goriške, Istre in Koroške bi morala imeti tako odgojevališče, urejeno z ozirom na potrebe kraja, podnebja in pridelkov. Glede slovenskih srednjih šol in univerze ne govorimo, ker teh niti nimamo.

Kaj pa šolska uprava? Človek res ne ve, kje bi začel in končal, a eno lahko reče: ta bi morala biti temeljito preurejena. Naša ljuba država, izjema vseh držav na svetu, je potisnila šolstvo v roke deželnih avtonomij, a vodstvo, komando, si je obdržala sama. Po naravnem zakonu plačuje gospodar ali podjetnik svoje delavce, a naša vlada gospodari nad ljudskimi šolami, jih nadzoruje, nastavlja učiteljstvo, revidira račune in delovanje krajnih šolskih svetov i. t. d., a ne plača nič. Ali ni to protinavarno, mogoče edino v Avstriji? Dežele ali kronovine in občine kar zdihujejo pod težo šolskega bremena, in poleg tega mora učiteljstvo stradati. Država ne da prav nič. To je krivica vseh krivic! Poslanci, na noge, odpravite to sramoto, olajšajte ljudstvu breme! Kdor gospodari, naj tudi plača! Država naj vzame šolstvo v svojo upravo: šola naj se podpravi in učiteljstvo z njo!

Marsikdo bo rekel, to pa že ne pojde! Ljudstvo bo moralo šolstvo plačevati tudi potem, in podpravljen učiteljstvo izgubi svobodo, birokratizem bo imel nad šolo še večjo moč kakor doslej. Ti pomisleki so ničevi! Država dobi dohodke mnogo lažji kakor dežele, ki jih skoraj nič nimajo. Državni viri dohodkov so ogromni. Če porabi vsako leto 400 milijonov za

vojaštvo, zakaj bi ne uporabila ravno toliko za šolstvo ali narodno prosveto, ki sta še imenitnejši, ker sta vir sreče in občne blaginje. Resnica je, da je znal doslej birokratizem držati svoje uslužbenke v šahu in redu. A šola z učiteljstvom mora biti svobodna, ker se pod tiransko vlado odgojujejo tirani in ne svobodni ljudje. Duh časa je poklical na površje demokratizem, ta bo že znal ohraniti šoli in učiteljstvu svobodo vsaj v sedanji meri, če ne že več!

Navedli smo le glavne točke, ki so nujno potrebne temeljite izpremembe. Predaleč bi prišli, če bi hoteli vse navesti in utemeljevati. Omenimo naj samo še nekaj. Določiti se morajo pravice in dolžnosti učiteljstva, priti mora na dan pravični disciplinarni šolski zakon! Učiteljstvo mora dobiti pravico voliti tudi svoje člane v deželni šolski svet, krajni šolski nadzorniki naj se odpravijo, ker nimajo pri šolstvu nič opraviti. Šolskim vodstvom naj se odvzamejo sedanja birokratska in mnogokrat prav nepotrebna dela. Če pa hočejo imeti šolske birokrate v sedanjem smislu, naj jih primerno tudi plačajo za to delo. Podpravljen učiteljstvo mora biti stanu primerno plačano kot državni uradniki nižjih štirih plačilnih vrst. Šolski učni red se mora predelati, da bo primeren duhu časa. Šolska poslopja morajo biti podobna šolam in ne stajam. Gospodar v šoli mora biti šolski voditelj in nihče drugi. Razmerje med krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom se mora določiti natančneje. — Kadar pride čas, da se bo to vsaj deloma obračalo na bolje, bomo govorili natančneje, za sedaj naj zadostuje to. (Dalje.)

Učiteljska organizacija.

V Ljubljani je začela izhajati „Slovenija“, glasilo narodno-napredne stranke, V I. številki priobčjuje imenovani list pod gorenjim naslovom članek, ki ga podajamo danes svojim čitateljem. Člankar pravi:

Slovensko napredno učiteljstvo ima danes tako lepo organizacijo, da mora biti veselo te organizacije ne le vse učiteljstvo, ampak tudi vsak prijatelj šole in učiteljstva. Nastala je pa ta naša organizacija iz potrebe; porodile so jo slabe gnotne in učiteljstvu sovražne politične razmere. Zato imamo učitelji v svoji organizaciji dvoje vrst društev: taka društva, ki so namenjena odbijati napade naših nasprotnikov na šolo in učitelj-

videl v življenju in se mogoče tudi poslej nikdar več ne križata vajine poti — in vendar ga pomniš svoje žive dni. — Iste nevarnosti in isti veličastni prizori so združili tudi nas tesneje, — saj smo v bratskem komunizmu preživeli v teh silnih gorah nekaj najlepših trenutkov. Nazdravili smo svojemu vrlemu vodniku in si podali roke:

„Saj sreča zvesta kakor zdaj,
ostala bodo vekoma!“

Zaobljubili smo se, da se prihodnje leto zopet snidemo in si pridružimo čim več tovarišev in tovarišic, da skupno zopet poletimo:

„Na gore, na gore,
na strme vrh!“

Znana Šoštanjca, dve dragi kolegini in jaz pa se še isto popoldne odpeljemo do Rateč, da si ogledamo v znožju skalnatega Mangarta še zanimiva Belopeška jezera. V prijetnem vrtu obširnega hotela „Mangart“ smo razmotrivali isti večer delo učiteljevo med narodi in navdušeni kolegini sta slikali z živimi potezami važnost narodno in stanovsko zavednih učiteljic, in prepričan sem, da mora narodu in učiteljstvu prejši ali slej napočiti lepša bodočnost.

D drugega dne zgodaj v jutro se napotimo do jezer. V svežem jutranjem in prijetnem hladu smo prišli v približno eni uri ob šumečem bistrem potoku, ki se izliva iz njih, do prvega jezera. V senci temnih smrekovih gozdov v zaprti skriti dolini sniva to temno-zeleno vodovje; najmanjši šum ne moti te jezerske tišine. Koliko tisoč in tisoč ljudij si želi ven iz hrupnega vrvenja, da si zaradi napornega boja za obstanek, ali pa tudi zbog strastnega uživanja opojnega razkošja razpaljene in razburjene živce zopet umiri; v tem kotičku miru se sigurno upokoji njih nemirna duša. Še nekoliko dalje naprej prideš iz gozdov ven na svobodno plan k drugemu jezeru. Kakor je prvo jezero nekako mirno, idilično, tako divja romantiška je lega drugega manjšega jezera. V ozadju iznad jezera kipi v nebo mogočni Mangart, čigar navpične sive stene in raztrgani grebeni silnega skalovja s premnogimi ledinami in snežnimi plazovi se prečudno odbijajo od mirne, nežne jezerske gladine. In tudi tu je vladal svečan mir; edino čreda govodi se je pasla na obrežju in izpod sivega pečevja nad jezerom se je dvignila preplašena jata divjih rac, ki se je v dolgi verigi zibala v mokrorahlem vzduhu nad vrhovi temnega smrečja proti drugemu jezeru. Čudno, neko neumorno vabljivo in očarljivo moč

stvo, in pa taka, ki skrbe za gmotno podporo učiteljstva. Krona naši organizaciji je seveda „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki je v nji združeno vse napredno in svobodomiselnno učiteljstvo po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. „Zaveza“ se razvija pod spretnim vodstvom svojega vrlega predsednika gospoda L. Jelenca, od leta do leta bolj in bolj; danes ima že blizu 2000 članov. „Zaveza“ se poteza za pravice učiteljstva vseh slovenskih kronovin; za koristi učiteljstva vsake posamezne kronovine pa delujejo deželna učiteljska društva. Poleg „Zaveze“ in deželnih učiteljskih društev ima pa napredno učiteljstvo za vsak politični okraj tudi svoje okrajno učiteljsko društvo, katera imajo povečini z ozirom na krajevne prometne razmere tudi svoje podružnice in krožke. Naloga teh društev je, imeti v evidenci interese učiteljstva in šolstva dotičnega okraja. Pravkar pa se snuje „Avstrijska slovanska učiteljska zveza“, ki bo v nji združenih nad 25.000 naprednih slovanskih učiteljev in učiteljic. Ko bo ta zveza dognana, pride na vrsto „Zveza avstrijskega učiteljstva“, v kateri bo združeno učiteljstvo vseh avstrijskih narodov. To bo armada, ki bo delala še preglavice nasprotnikom učiteljstva in šolstva.

Poleg teh naprednih učiteljskih društev životari pri nas tudi klerikalna „Slomškova zveza“, v kateri so združeni nesvobodomiselni člani učiteljskega stanu. Teh je pa, kar dela čast slovenskemu učiteljstvu, komaj toliko, da niti popolnega odbora ne morejo sestaviti. Zadnji čas so začeli klerikalci s terorizmom in s hujskanjem ljudstva zoper napredno učiteljstvo loviti člane za to klerikalno učiteljsko zvezo. No, za ta nastop imamo napredni učitelji le pomilovalen nasmeh, ker se jih zbog svoje izvrstne organizacije prav nič ne bojimo.

Poleg navedenih društev imamo še razna podporna društva. Vdovsko učiteljsko društvo, ki ima že blizu 120.000 K imetja, daje učiteljskim vdovam, katerih moške so bili člani društva, do smrti po 200 K podpore in učiteljskim sirotam po 60 K do dvajsetega leta, sirotam po očetu in materi pa po 100 K. „Jubilejska samopomoč“ izplača takoj po smrti člana ostalim tolikokrat po dve kroni, kolikor članov ima društvo. „Učiteljski konvikt“, ki ima doslej nad 60.000 K imetja, bo dajal priliko učiteljskim otrokom, da se

bodo šolali v Ljubljani. Društvo „Narodna Šola“ preiskrbuje ubožni mladini šolske potrebščine. „Slovenska Šolska Matica“, ki jo vzdržujemo učitelji, izdaje vsako leto do šest pedagoških knjig za učitelje in razne šolske knjige. „Učiteljska hranilnica in posojilnica“ pomaga učiteljstvu pod ugodnimi pogoji v denarnih stiskah. Za tisk imamo v Avstriji edinole slovenski napredni učitelji „Učiteljsko tiskarno“, kjer se tiska glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva: „Učiteljski Tovariš“; pedagoški in znanstveni list: „Popotnik“; list s podobami za slovensko mladino: „Zvonček“ in list za starše in vzgojevalce slovenske mladine: „Domače ognjišče“. Vse te štiri napredne liste piše in vzdržuje napredno učiteljstvo samo.

Seveda nismo s svojo organizacijo še na višku, temveč je naša pot zastavljena še vedno navzgor. Delali bomo še nadalje in se še tesneje združevali, ker edinole v delu je spás, v edini moč. Za sabo imamo učitelji že mnogo trdega dela, ki nas je izučilo, da se smemo zapašati le nase in svojo moč. Za nami je dokaj bridkih prevar in žalostnih izkušenj. Prav te prevare in izkušnje so nas pa ojačile in nam rodile našo organizacijo, ki nam gotovo odpre zaklenjena vrata v boljše čase, in padel bo prav gotovo tisti zapah, ki nam zapira pot v blažjo in pravičnejšo bodočnost. Napredni učitelji se zavedamo, da smo učitelji in čeravno od mnogih prezirani in zaničevani, smo vendar medsebojno združeni tako, da se ob to združeno moč razbijejo vsa nasprotovanja in vse sovražnosti. Preverjeni smo, da imamo za svoje smotre le v narodnonapredni stranki iskreno in odkritosrčno podpornico. Zato bomo hodili vztrajno in končno gotovo tudi zmagonosno svojo pot. Glasilo narodno-napredne stranke pa prosimo, da nas pri tem našem delu podpira bolje in z večjo energijo, kakor so nas do danes podpirali slovenski listi.

Kakor je razvidno, ima članek informativen značaj. Saj je tudi prav, da zve svet, kaj se da napraviti — iz nič! V tem se pač noben stan ne more primerjati z nami. Apel na „Slovenijo“, naj nas podpira, je umesten. Drugod se med naprednimi strankami (n. pr. v socialni demokraciji) ume to samo ob sebi, pri Slovencih je pa drugače, kakor nas uči preteklost. Bo li drugačna bodočnost?

ima do mene voda. — Še kot otrok sem se mudil po cele ure ob potoku ter strmел v njegovo nemirno žuborenje; pozneje sem jo hotel pobrisati na morje in spominjam se, da sem, v čolnu presanjal cele mesečne noči. Nekega pomladnega večera izvabim svojega ljubljence v čoln in zavesljala sva ven na svobodno morje. Krvavordeče solnce se je potopilo v nedogledni ocean in oblilo njega rahle valove s škrlatastim zlatom, in izpustila sva vesli, prižgala si cigarete, in se zazibala v sladko-opojno, razkošni sen — in proti jutru naju je zgrabila nevihta in komaj sva se otela v pristan sosednjega obmorskega mesta. — In kolikrat v poznejšem življenju sem izpustil vesla in se zazibal v večno lepe mladostne sanje — dokler me ni kruta usoda življenja zgrabila, da sem se z nadčloveško močjo moral boriti skozi to sovražno divje valove. — In tudi danes se me je polastilo enako hrepenenje. — Zaželel sem si biti sam, proč od teh, ki so nam sicer najbližji, daleč proč od vseh ljudi — tako popolnoma sam v sredi teh zelenkastih valov — v sredi te mrtve prirode — čudno, ko človek časih vendar tako mrzlično išče hrupne zabave; nerazrešljiva, zagonetna sfinga! Zdravstvuj, tihotno jezero, hvala ti, da si mi vsaj za trenutek zopet zbudilo one lahkootožne spomine!

Hiteti smo morali, da ne zamudimo vlaka, ki nas je zopet odpeljal nazaj; jaz bi si bil rad ogledal še silni vodopad Peričnika, zato se poslovim od milih drugov in izstopim v Dovjem, kjer se je zbrala večja družba in pod vodstvom tamošnjega tovariša Jegliča jo mahnamo k Peričniku.

Pot nas je vodila mimo velikanskega umetnega vodovoda, čegar vodna sila se uporablja v tamošnji tvornici, ob šumečem potoku po prijetni dolini k vodopadu. Daljno, močno bučanje nam je naznanjalo, da se bližamo k smotru; še nekoliko ovinkov navzgor in dospeli smo do lesene utice in nato naravnost pod Peričnik.

Iz mogočne višine čez visečo skalo hrumi peneč in brizgajoč velikanski hudournik in pada in se razbija in prši v milijardnih curkih, kapljah in kapljicah v globoko skalnato votlino in zaradi ogromnega, silovitega pritiska v vodopadu vre, kipi in se peni kakor razbeljeno živo srebro v velikanski peči in bi se po nji prekucevalo in podilo tisoč in tisoč razjarjenih pošasti. In če spremljaš od vrha pa do tal to impozantno prirodno prikazen, se ti zazdi, kakor bi zamotani, fini pajčolan razgrinjal vedno v širše mreže — in iz teh mrež puhti in prši večen in droban dež, da si moraš z dežnikom ali v pelerini

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Radovljiško učiteljsko društvo bo zastopal pri dunajskem shodu dne 2. novembra t. l. Emil Guštin, učitelj na Jensenicah.

Kdor ni dobil polovične vožnje naj vzame vozni listek tja in nazaj, pa ne bo veliko razlike.

Na svidenje na Dunaju!

L. Jelenc,

predsednik Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev.

Jubilejska samopomoč. Za zadnji slučaj ni plačalo še 51 članov in nekateri dolgujejo še od prej. Prosim, da se zneski vpošljejo, saj položnice imajo vsi v rokah. Res je huda letos, ko je smrtna kosa tako neusmiljena, pa kaj hočemo, usoda je že taka. Zdravite se! **Fran Ks. Trošt.**

Kranjsko.

Učiteljskega krožka „Št. Vid“ sestanek je bil v četrtek, 17. t. m., pri „Slepem Janezu“. Dasi je skoraj ves dan dež lila, se je vendarle zbralo 14 dam in gospodov in ob živahnem pogovoru o stanovskih zadevah užilo par uric kolegijalne zabave.

Štajersko.

Poziv. V smislu svoječasne poziva se vsa društva, ki pripadajo naši „Zvezi“, vljudno prosijo, da zaostale prispevke „Lehrerbundu“ — od vsakega člana po 30 h — vpošljejo našemu denarničarju, g. učitelju M. Levstiku v Celju, da jih on potem odrajta „Steir. Lehrerbundu“ v Gradcu.

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic v Celju,
dne 21. oktobra 1907.

Vodstvo.

Oklice. Ob letošnjem glavnem zboru „Zaveze“ v Radovljici so se štajerski delegati izrekli, da naj bo občni zbor naše „Zveze“ tekem meseca decembra t. l. — Vsa tej „Zvezi“ pripadajoča učiteljska društva izvolijo novembra t. l. sklepati, naj li bo ta zbor v prvi polovici decembra t. l. ali pa ob letošnjih božičnih praznikih ter naj tozadevni svoj ukrep naznanijo podpisaneu vodstvu do konca novembra t. l.

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic v Celju,
dne 21. oktobra 1907.

Vodstvo.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 7. novembra t. l., v Ormožu po sledečem vzporedju: 1. Dopisi. 2. Za-

ogledati pod veličastnim skalnatim obokom ta silni, mogočni vodopad. In šli smo še višje po skalnatih stopnicah in strmi stezici prav do izvira Peričnika, kjer privre iz skalne razpokline, a za tem takoj pada prek razjedenega skalovja v grozovit propad. — In ni li podobno naše življenje temu silnemu vodopadu! Komaj se človek porodi, že ga zažene val življenja, da drvi za mamljivo srečo, drug drugega pobijajoč kakor te kaplje, dokler se slednjič sam ne ubije. — In mislil sem, mogoče pride čas, ko dospe podjetni tujec, uklene svoje velikanske sile — in koval boš tuju kapital — a narodu okove. — In v slovo izpil sem kupico kipeče tvoje vode, a tvoj pozdrav je bobnel daleč še za nami. —

In s tem je bila zaključena ta zanimiva triglavska tura skozi Vintgar na Bled, Bohinjsko jezero z izvirom Savice, Triglav, B-lopeška jezera in Peričnik; napotil sem se zopet v svojo tiho ribniško dolino in v duhu prežil še enkrat lepe spomine „Zavezinega“ zborovanja v slikoviti Radovljici in te triglavske ekspedicije z živo željo, da se v prihodnjem letu pozdravimo z milimi brati Srbi globoko doli tam v slobodni srbski kraljevini kje — visoko vrh srbskih planin!

pisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo o XIX. glavni skupščini „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ Poročajo delegati. 4. Poročilo o zborovanju zastopnikov vsega avstrijskega učiteljstva na Dunaju. Poroča delegat Rajšp. 5. Šola — mučilnica. Predava Rosina. 6. Predlogi in nasveti. Na mnogobrojno udeležbo vabi vljudno **Jos. Rajšp, t. č. predsednik.**

VI. redni občni zbor društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ se je vršil dne 11. sept. t. l. v Gradcu. Ob 1/2 8. uri zvečer je otvoril zborovanje društveni načelnik Ivan Slana, nadučitelj v Gaishornu. Obisk je bil mnogobrojnejši nego kdaj, kar kaže o rastočem zaupanju učiteljstva do društva. Po pozdravu je poročal tajnik Julij Eichmeyer o društvenem delovanju. Dne 17. avgusta 1907 je štelo društvo 739 članov, v enajst in polletnem obdobju je umrlo 60 članov, od zadnjega občnega zborovanja 17. — Ostali teh so prejeli 22.200 K, vsi pa 71.638 K. Odbor je s štedljivostjo nabral podporne zaloge okroglo 30.000 K, ki ji je namen, da pozneje dolgoletnim članom z obrestmi olajšuje plačevanje. Ta zaloge raste od leta do leta in se je v zadnjih dveh letih zvišala za 5661 K. Ta zagotavlja društvu obstanek in mu pridobiva zaupanje. Ta je tudi omogočila, da se je za vsak smrtni slučaj takoj izplačala podpora, čeprav so bili štirji taki slučaj v enem mesecu. Odbor bo proti dolžnikom postopal z vso strogostjo, ker ima društvo dovolj članov, ki zvesto izpolnjujejo svoje dolžnosti, in ker vedno pristopajo novi člani. Poročilo je bila sprejeto z odobravanjem. — V imenu pregledalcev računov je poročal Alojzij Schweinzer. Knjige in računi so bili pregledani dne 3. septembra t. l. Vse je v popolnem redu. Blagajniški ostanek dveh let znaša 17.837 K 76 h, dohodki v tem času 29.179 K 69 h, izdatki 21.298 K 80 h, torej čista imovina na dan računskega zaključka 25.718 K 65 h. Predsedniku kot blagajniku se izreče zahvala in priznanje. — Na predlog odbora je plačati za vsak slučaj smrti po 2 K, za upravne stroške po 1 K. — Za predsednika je bil enoglasno izvoljen dosedanjí predsednik Ivan Slana, v odbor pa: Josip Artner (namestnik predsednikov), Julij Eichmeyer (tajnik), Oskar Banco in Ferdinand Tremel (odbornika). Isti odbor vodi društvo od ustanovitve, torej že 13. leto. Pregledovalci računov so: Alojzij Schweinzer, Emanuel Sturm in Karel Greenitz, namestnika: Edvard Grill in Henrik Pichler. — Sklenili so, da je pri drugem opominu plačati 1 K, pri vsakem nadaljnjem po 50 h. Odbor si oskrbi pisalni stroj. Kar je došlo predlogov od članov, jih reši odbor, ker sodijo v njegov delokrog. Na predlog člana Schreithofer izreče občni zbor predsedniku Slani in odborniku Bancu čestitke, ker sta odlikovana z zaslužnim križcem. Zborovanje zaključí predsednik, ki poudarja, koliko vzmorejo tudi z majhnimi sredstvi — združene moči.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo dne 3. oktobra zborovanje, ki se je odlikovalo po številu došlih udov: poleg 27 tovarišev in 12 tovarišic so prišli tudi štirje gosti. Vse zborovanje je dičila življenja polna tihota med govori posamihi udov. Pred zborovanjem je predaval tov. Bezjak o čebeloreji, a v lokalni pevskih vaj se je razlegala grobna tišina. Imamo pevce, ki znajo res dobro peti, pa tudi dobro — molčati. Izgubili smo sicer pevovodjo, novega še nismo volili, a tudi v njega času je bila pevska ura le na papirju. Na dan in delo, pevec in pevke, jeli bi se s petjem ne dala spojiti musikalna četrturica? Resno stanovsko delo, prožito z umetnostjo petja in glasbe, bi še bolj prospevalo. Dolžni smo sami sebi in vsemu društvu, da delujemo vsi za društvo, vsak po svoji moči: kdor ne dela za društvo, dela proti društvu in vsak, komur se nudi prilika in se ne potrudí pridobiti novega uda — tovariša, gre ší napram društvu.

Na novo je pristopil kot ud tov. Miško Jerše s ptujske okoliške šole. — Ali ne bi bila dolžnost vsakega, da opraviči svojo odsotnost?!

Po poročilu tovariša Gorupa o „Zavezi“ se je vnelo živahno in temeljito posvetovanje o vzrokih sedanjega stanja „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“, in prišli smo po danih informacijah in temeljitih razmotrivanjih do zaključka, da je temu stališču „Zveze“ kriva le brezbržnost posamihi društev, osobito zato, ker se društva niso prijavila, ne poslala

prispevkov in vodstvo še do danes ne ve faktičnega števila udov: vodstvo „Zveze“ torej ne more biti odgovorno, ker se je in se bori in dela samo brez vsake podpore. Zato se pozivljajo vsa posamična slovenska učiteljska društva na Štajerskem, da vse store, kar je treba v oživiljenje „Zveze“.

Naše učiteljsko društvo za ptujski okraj poziva in prosi vodstvo „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, da skliče o božičnih počitnicah tega leta občni zbor v Celje.

Na občnem zboru pa moramo postaviti konkretne, pozitivne predloge, zato moramo premišljevati:

1. kako se popravijo pravila „Zveze“, ker potrebujejo poprave;

2. kje naj bo v bodoče središče „Zveze“, da se bo konsolidirala oziroma bolj prospevala kot je v Celju;

3. koliko prispevkov dobi „Zveza“.

Tajništvo pa misli, da bi bilo dobro, če postavimo primerne kandidate za tako častna in odgovorna mesta kot je vodstvo „Zaveze“.

Na tem zborovanju se je osobito poudarjala potrebna solidarnost napram „Bundu“. — Tov. Pesek je predlagal, da voli vsako društvo svoj odsek za izvenšolsko delovanje učiteljstva. — Morda bi bilo dobro, da premišljujemo, koga bomo volili za novega pevovodjo.

Ko nas je povabil tovariš Loparnik k blagosloavljanju spomenika umrlega tovariša Goloba, je pripomnil g. predsednik: „Kjer se pripeti, da potrka neizprosna smrt med učiteljstvo, se naj ta tožna vest precej razpošlje na vse strani, da nam je mogoče v kar največjem številu se udeležiti zadnjega spremstva.“

Po presrečnih pozdravih in z upom na boljšo bodočnost „Zveze“ smo zapustili vedrega lica društveno dvorano, ko nam je predsednik zaklical:

„Hvalo vam! Na snidenje!“

D—r.

Književnost in umetnost.

Kmečka posojilnica. Spisal Andr. Ž m a v e c, potovalni učitelj za kmetijsko zadrugništvo na Štajerskem. Cena komadu 1 K, 10 komadov skupaj pa po 90 h s poštnino vred. Naroča se pri pisatelju samem — Gradec, Brockmannsgasse 118. — Oče slovenskih posojilnic, Mih. Vošnjak, je rekel, da ni dobro ustanavljati posojilnic v velikem številu. Na misli je gotovo imel velike posojilnice, ki dajejo posojilo na amortizacijo in delajo s precejšnjimi stroški. Drugače pa je z raiffeisenovkami. Pri teh je delokrog majhen, stroški istotako in vsebujejo tudi gospodarski promet; zato so take posojilnice prava samopomoč. Štajerski Nemci so v tem oziru znatno napredovali; pri nas pa ni bilo do zadnje dobe mnogo veselja do takih posojilnic. Pisatelj omenjene knjižice ima mnogo zasluga, da se je naše ljudstvo tudi v tem oziru zramilo; zakaj na svojih potovanjih je povsod priporočal raiffeisenovke in pomagal, kjer je mogel. Po nepotrebnem so padli nasprotniki po njem, a kjer se prepirata dva, tam tretji dobiček ima. Znani „zadrugarji“ so začeli ustanavljati, kar na vrat na nos, nele samostojnih, ampak celo konkurenčne posojilnice tudi v zakotnih vaseh. Konkurenca je dobra reč in zdrava, dokler temelji na zdravi podlagi. Toda tem zadrugarjem gre le za sebičnost, častihlepnost in političko nadvlado in „to so največji neprijatelji ljudstva in najhujši škodljivci kmetijskega zadrugništva“. Na ta način pa se tudi popolnoma prezira najblažji namen ustanovitelja F. V. Raiffeisena, ljudstvo moralno povzdigniti. Lov na privržence in slepa strast drugim gospodovati ali kljubovati, zamori vsako kal do one etične izobrazbe, ki naj vodi ljudstvo potom teh posojilnic do pravičnosti, ščedljivosti in bratske sloge. Zato pa bo treba, da se o pomenu in notranji organizaciji raiffeisenovk pouče tudi inteligentnejši kmetijski krogi in si tako sami med seboj ustanovijo in vodijo svojo za drugo brez škodljivega vnanjega vpliva. In ta namen ima ta knjižica, ki je zaradi tega prav poljudno spisana. Pisatelj razpravlja na 38 straneh o velikem gospodarskem pomenu samopomoči potom raiffeisenovk ter razganja razne strahove, ki so dosedaj ovirali njih razvoj. Potem podaja pravila in praktična navodila za ustanavljanje raiffeisenovk. Ker so te posojilnice namenjene v prvi vrsti manjšim posestnikom, obrtnikom itd., zato mora priti med te sloje jasen pojem o zadrugništvu in samo-

pomoči, da se tako zbudi zaupanje do samega sebe. Treba bo torej to, vsega priporočila vredno knjižico pridno razširjati med slovensko ljudstvo. Naročajo jo naj posojilnice, društva, zadruge, občinske uprave, knjižnice itd.

V. P.

Politiški pregled.

* V državnem zboru je vložil poslanec Hribar več predlogov in interpelacij, tako glede sramotenja slovenske narodnosti pri vojaki, glede ambulančnih razmer na progi Dunaj-Trst, zaradi delitve I. državne gimnazije v Ljubljani, glede službenih razmer obojha ljubljanske tobačne tvornice, glede uvrstitve gozdarjev v državni uradniški status itd. — Beckov govor o nagodbi je bil sprejet v poslanski zbornici jako hladno. — Proti slovenščini je nastopil z interpelacijo celovski poslanec Dobernig, in sicer zaradi slov. obravnavanja pri graški višji sodnji pri koroških pravnih slučajih. — Hribarjev predlog za slovensko vseučilišče v Ljubljani z dne 12. julija t. l. je bil v prvi seji razdeljen v zbornici. — Vloženih je bilo mnogo interpelacij in predlogov, tudi glede podržavljenja premogokopov in cene premogu. Govorilo se je potem o nujnem predlogu češkega radikala Buřivala zaradi uredbe službenega razmerja med železniškimi upravami in železniškimi uslužbenci. Soc. demokratje so očitali češkemu radikalcem demagogijo, ti njim. Fresl je protestiral proti germanizaciji od strani železniških uprav, Kroy je proglašal uslužbenec državnih železnic v Trstu za pionirje nemštva. Buřivalov predlog je bil sprejet. Derschatta je rekel, da ministrstvo študira, kako bi moglo uresničiti, kar zahteva predlog. Dr. Ellenbogen je utemeljeval predlog glede obratnih razmer na drž. železnicah. — Derschatta je povedal, da hoče vlada nadaljevati s podržavljenjem privatnih železnic, grajal pomanjkljivosti na progah društva državnih železnic. Ellenbogenov predlog je sprejet. Resel je utemeljeval svoj predlog zaradi sirovega ravnanja z vojaki. — Dr. Rybař je vložil interpelacijo za ustanovitev srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Primorskem.

* „Zveza južnih Slovanov“ je poslala 4 poslance v Budimpešto glede dogovora v stvari nagodbe s hrvaškimi poslanci. Tam se je doseglo popolno soglasje nazorov; „Zveza“ na Dunaju in Hrvti v Budimpešti bodo nastopali solidarno v vseh nagodbenih rečeh. — Povodom obiska državnih poslancev „Jugoslovanske zveze“ v Budimpešti napada „Magyar Hirlap“ slovenske in hrvaške poslance ter pravi: Mi si prepovedujemo, da se poslanci v dunajskem parlamentu mešajo v našo politiko. To je zloraba gostoljubnosti, a s strani Hrvtov izdaja, ki ne sme ostati nekažnjena. Nobena dežela ne trpi, da se na njenem ozemlju organizira upor. Stvari, o katerih so eni in drugi poslanci razpravljali, so v zvezi z uporom. Nu, o tem bo še govora, zakaj ogrski parlament ne more trpeti, da pozivljajo ogrski državljani na pomoč inozemske čete.

* Prestolonaslednik in splošna volilna pravica na Ogrskem. Z Dunaja javljajo, da je bolezen cesarjeva jako razburila Madjare in zaradi tega so pričeli iskati zblíževanja s prestolonaslednikom. Izpremembra na prestolu bi v sedanjem trenutku bila za Madjare v dvojnem pogledu izredno neugodna. Najprej bi oni občutili težko krizo na finančnem polju, ker bi ogrski vrednostni papirji padli na najnižje kurze, ker se svet boji, da bi izpremembra na prestolu utegnili provzročiti na Ogrskem zmešnjave. Taka kriza bi utegnila v zadnjem trenutku postati prava katastrofa. Toda Madjari se boje tudi političkih posledic. Ako se sedaj nagodba ne sprejme, bi utegnili eventualna izpremembra na prestolu vso pogodbo pokopati in izzvati nova pogajanja pod povsem drugimi okoliščinami. Prestolonaslednik ni povsem prijatelj madjarskih oligarhov. Toda, kar je glavno, on bi zahteval uvedbo splošne volilne pravice na Ogrskem. Izjavil je baje, da bi on brez splošne volilne pravice niti ne sprejel žezla v roke. To pa Madjare najbolj straši. Zato od ene strani hitijo z nagodbo, od druge se pa izkušajo približati prestolonasledniku. — Zvezo za splošno volilno pravico so sklenili v Budimpešti narodnostni poslanci s socialnodemokratskimi.

* Evangelska občina v Stari Pazovi se je, kakor javljajo iz Zagreba, v navzočnosti evangelskega škofa Scholza eno-